

дозвољено, па штета настала услед природног кварења према прописима чл. 2, тач. 3, цитиране Уредбе није покривена осигурањем“. Ипак, поставља се питање да ли превоз заиста није трајао дуже него што је то прописима дозвољено. Ми смо већ напред нагласили да се рок за предају товара дестинатеру састоји од две компоненте: од рокова превоза у ужем смислу и од рокова за обавештавање дестинатера о приспећу пошиљке. Превоз се не завршава тиме што је роба фактички пренета из једног места у друго. Уговорна обавеза возара не престаје тим моментом, него тек предајом робе примаоцу. Према томе, иако је превоз у ужем смислу речи извршен у оквиру прописаних рокова, ако авизирање није извршено о року, треба сматрати да су рокови превоза у целини прекорачени те да је настала штета покривена осигурањем. Прописи о обавезном осигурању под појмом превоза не подразумевају време које је потребно да се товар превезе из једног места у друго, него време од пријема робе на превоз па до њеног изручења дестинатеру. С друге стране, и по једној другој одлуци Главне државне арбитраже, „обавезно осигурање пошиљака у смислу чл. 3 Уредбе о обавезном осигурању траје све док железница пошиљку не изручи адресату“. (Закључак Главне државне арбитраже ГС-374/53 објављен у *Збирци одлука Државне арбитраже*, св. VI, бр. 331.)

6. При извршењу превоза предметне пошиљке, железница није одговорила својој обавези, с обзиром на то да је била у питању лако покварљива роба, и то грубом непажњом својих службеника, па самим тим долазе до примене правила о њеној уговорној одговорности за накнаду причињене штете. Но, са друге стране, не можемо да се сложимо са становиштем израженим у образложењу одлуке Главне државне арбитраже по коме настала штета није покривена обавезним транспортним осигурањем, те да се према томе накнада настале штете не може тражити од Државног осигуравајућег завода. Као што смо већ напоменули, најправилније решење, по нашем мишљењу, било би у томе да се самом пошиљаоцу у сваком случају допусти право да захтева накнаду штете било по основу уговора о превозу било по основу обавезног транспортног осигурања.

*Зоран Антонијевић*

#### ПРИГОВОР КВАЛИТЕТУ РОБЕ

1. Између страна био је склопљен уговор о продаји алата, који је требало да буде испоручен по кварталима. Туженик је примио испоруке за I и II квартал и приговорио је њиховом квалитету. Тужилац је својим писмом од 26 јуна 1952 (II квартал) одговорио да не може да побољша квалитет својих производа. У преписи која је настала, туженик је одбијао да преузме робу за трећи квартал. Услед тога тужилац је известио туженика да је роба за трећи квартал припремљена за отпрему и тражио сагласност да

робу отпреми. Туженик је поново одбио да преузме робу због тога што не одговара уговореном квалитету. На то је тужилац покренуо спор.

Арбитража која је решавала спор нашла је да је овај приговор квалитету преурањен, и да је туженик дужан да прими робу, па ако утврди да не одговара уговореном квалитету, тек онда може да стави своје приговоре.

Главна државна арбитража заузела је супротан став сматрајући да је требало претходно утврдити оправданост притвора туженика иако је није прегледао, ако је за недостатак робе сазнао на други начин и ако има поузданог основа сумњи да роба не одговара условима уговора. Из тог разлога укинула је нападнуту одлуку сматрајући да је требало претходно утврдити оправданост притвора туженикових па тек онда одлучивати о томе да ли туженик мора да преузме робу.

Из образложења Главне државне арбитраже:

„Купац може да рекламира квалитативне недостатке робе коју није прегледао, ако је за недостатке сазнао на други начин. Али купац може да стави приговоре на робу и онда, кад није прегледао, ако има поузданог и оправданог основа сумњи да роба не одговара условима уговора. Купац је био незадовољан са испорукама за I и II квартал. Квалитативне недостатке признао је и сам тужилац својим писмом од 26 јуна 1952 у коме признаје досадашњи слаб квалитет своје робе, кад о томе извештава туженика наводећи немогућност да и поред најбољег настојања начини преокрет у својој производњи по питању квалитета. Исто тако на расправи одржаној 23 октобра 1952 тужилац је изјавио да је за туженика припремио алат средњег доброг квалитета „у сразмери са својом производњом“. Ово су разлози који оправдавају туженикову бојазан да ће и убудуће испоруке по том уговору бити такође у погледу квалитета неуредне. Стога је одлука погрешно оценила ствар кад је не утврдивши претходно основаност приговора на квалитет обавезала туженика на преузимање алата с тим да га може ставити на расположење тужиоцу, ако не буде одговарао.“

(Закључак Главне државне арбитраже ГС-925/52 од 6 новембра 1952, *Збирка одлука Државне арбитраже*, св. VI, бр. 317.)

2. Рекламација је по својој природи једностранни акт који је једна уговорна страна дужна да предузме у одређеном року да би сачувала извесна своја права. Привредни промет захтева извесност. Отуда обавеза да се у кратком року ставе евентуални приговори, да се учини рекламација и тиме стави до знања да посао није уредно извршен. Сама рекламација не ствара никаква права за купца. Основ права које купац има према продавцу у случају да му продавац испоручи робу са мањима налази се у продавчевој обавези да испоручи робу уговореног квалитета. Битно је да је мана на роби постојала у моменту пријема робе. Према томе, при процењивању једне рекламације треба пре свега утврдити да ли је она стављена

на време. Ако јесте, права купца су тиме сачувана и треба приступити оцени тога да ли су мане постојале у моменту пријема робе од стране купца. Ово друго купац може утврдити на разне начине. Обично се то врши прегледом робе и састављањем комисиског записника (*Опште узансе за промет робом*, бр. 147). Међутим купац може да утврди мане на било који веродостојан начин.

У нашем случају Главна државна арбитража укидајући прву одлуку и враћајући је на поновно решавање указује на два случаја у којима се могу веродостојно утврдити мане и без прегледа робе. Прво, кад купац за недостатке робе сазна на други начин. То би на пример био случај кад купац прими пре робе спецификацију из које се јасно виде квалитативни недостаци робе. Други случај је кад купац „има поузданог и оправданог основа сумњи да роба не одговара условима уговора“. Баш о таквом случају је реч у овом спору. Пошто је приговорио квалитету робе испоручене за први и други квартал и на то добио од продавца одговор да не може да побољша квалитет својих производа, купац одбија да прими робу за трећи квартал, приговарајући квалитету робе. Купац то чини сасвим оправдано и арбитража је морала да се упусти у процену основаности рекламације.

Ако би се утврдило да је таква рекламација неоснована (а то уосталом важи и за рекламације стављене на основу прегледа робе), купац би сносио све трошкове који би услед тога настали за продавца и дуговао би накнаду евентуалне штете.

Ако се пак утврди да су приговори основани, купцу стоји на вољу да по свом избору: одустане од уговора, или да тражи извршење уговора, или да тражи снижење цене, или да тражи отклањање мана ако су оне уклониве, а у сваком случају и накнаду штете (*Опште узансе за промет робом*, бр. 154). Пошто се у нашем случају ради о уговору о обичној испоруци, купац би могао одустати како од доспелог тако и од будућих obroка, а ако сви obroци чине целину и од већ извршених obroка. (Ово се право може аналогично извести и из *Општих узанса за промет робом*, бр. 215.)

Укратко, право купца да приговори квалитету и основаност тог његовог приговора две су ствари које не треба мешати. Чим је направљен приговор квалитету, има да се приступи испитивању његове основаности. Према томе Главна државна арбитража поступила је исправно кад је укинула нападнуту одлуку и вратила је арбитражи која ју је донела.

Владимир Јовановић

## РАНИЈЕ ИЗДРЖАНА КАЗНА КАО УСЛОВ ЗА ПОСТОЈАЊЕ ПОВРАТА

Окружни суд је огласио оптуженог кривим за више кривичних дела, па му је за сва та кривична дела као и за дело за које је већ раније осуђен на казну од девет месеци затвора а коју ка-